

4. Kontakty. Univerzitní město N. Novgorod má předpoklad vytvářet intelektuální most Západ – Východ. V r. 1994 Rada koledží a univerzit ve Washingtonu v rámci projektu Russian Studies Programme vyslala do města poprvé na semestrální pobyt studenty ze států Colorado, Massachusetts aj. (podle ředitele projektu Mr. H. Waglera s tím, že město je pro ně dostupnější než obrovské konglomeráty Moskvy a S. Peterburgu.) Univerzita N. I. Lobačevského (založená 1916, dnes pátá z deseti prestižních univerzit Ruska) má 20 fakult (104 kateder a 6 vědeckovýzkumných ústavů), 20 tisíc studentů, okolo 700 aspirantů, desítky doktorandů, 17 oborových rad pro obhajoby disertací, z toho 10 doktorských (ve 23 oborech). Univerzita má 270 doktorů věd a profesorů, 805 kandidátů věd a docentů, 15 členů a členů korespondentů Ruské Akademie věd atd. Ve městě je Lingvistická univerzita aj.

Současné kontakty s N. Novgorodskou kulturou a jazykem oživují i výměnné měsíční stáže studentů nižegorodské bohemistiky a ostravské rusistiky⁵ i společný výzkum pracovišť s výměnou nejnovějších publikací i možnostmi internetu. Podobně jako petrohradský sborník (*Ars Philologiae. Professoru A. B. Muratovu ko dnju šesti-desjatiletija* vydaný universitou r. 1997) i nižegorodská konference jako pocta odkazu díla prof. N. I. Golovina přináší pokusy přispět k chápání filologie v původním smyslu názvu vědní disciplíny, která integruje bádání jazykovědná, kulturologická i literárně-vědná.

Květuše Lepilová

Актуальные проблемы обучения русскому языку – V

Dne 16. května 2001 uspořádala katedra ruského jazyka a literatury Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně již popáté jednodenní seminář věnovaný aktuálními otázkám vyučování ruštině na našich školách. Semináře se zúčastnili zástupci českých a slovenských rusistických pracovišť. Jednání zahájila vedoucí katedry doc. PhDr. J. Krystýnková, CSc. Přivítala shromážděné v konferenční místnosti a seznámila je s organizací pracovního zasedání. Během celodenního jednání bylo proneseno 15 referátů, rozdělených do tří tematických oblastí.

Nejprve byly vyslechnuty příspěvky z oblasti jazykovědné. Jako první vystoupil A. Brandner (FF MU Brno). V referátě *Морфологические варианты в современном русском языке* zaměřil svou pozornost na některé posuny ve fungování sloves,

⁵ Spolupráci s univerzitami v N. Novgorodě vyvolala jak odborná praxe bakalářů (studentů FF Ostravské univerzity, obor RJ v hospodářské sféře a cestovním ruchu), požádaná od r. 1994 z iniciativy podnikatelských kruhů v N. Novgorodě (s pozdější nabídkou výuky bakalářů na Lingvistické univerzitě v N. Novgorodě im. Dobroljubova v rámci rektorské smlouvy v letech 1998–2000). Administrativní komplikovanost výměny studentů rusistů a bohemistů zjednodušila r. 1998 výzva katedře rusistiky od doc. S. Rylova (vedoucího katedry historie ruského jazyka a srovnávací slavistiky FF University Lobačevského) během jeho stáže na Letní škole v Plzni.

a sice na změny které se týkají slovních základů některých neproduktivních sloves I. skupiny: v přítomných tvarech můžeme u nich pozorovat tendenci k překonávání variantnosti kořených morfémů. S variantními podobami se lze také setkat v mužském rodě minulého času sloves s příponou *-ну-*. O způsobech tvoření ruských výrazů v oblasti rostlinné říše pohovořila J. Svobodová (PdF ZČU Plzeň) ve svém pojednání *Активные процессы в современном русском языке (именная префиксация)*. U sledovaných slov si všímala jejich původu, způsobu tvoření a také pravopisu. M. Rykovská (PdF ZČU Plzeň) ve svém vystoupení *Активные процессы в современном русском и чешском языках* popsala současné názvy spotřebitelských výrobků v ruštině a češtině. Všem těmto pojmenováním je společné to, že jde ve většině případů o nemotivovaná slova, v celé řadě případů jsou to přejímky z jiných jazyků. M. Vágnerová (PdF JČU České Budějovice) v příspěvku *К проблематике сокращений современного русского языка, встречающихся в области экономики, политики и права* rozebrala pět způsobů tvoření ruských zkratk v oblasti politické, hospodářské a právní. V popředí zájmu J. Šipka (FF PU Prešov) byla problematika slovenského bezekvivalentního lexika a jeho překlad do ruštiny. V referátě *Языковая картина соседей в русско-словацких сопоставлениях* uvedl konkrétní příklady, na nichž ukázal, jak se překladatelé vyrovnávají s takovým výrazivem. Rozbor jazyka duchovních ruské pravoslavné církve provedla A. Klímčuková (FF PU Prešov). V příspěvku *Грамматические средства православной проповеди* popsala mluvnické a lexikální prostředky vyskytující se v promluvách, které jsou součástí pravoslavné liturgie. V. Severa (FF OU Ostrava) v pojednání nazvaném *Новая интерференция?* se podělil s přítomnými s interferenčními jevy, k nimž dochází u studentů-neruštinářů při počátečním stadiu výuky ruštiny pod vlivem již víceméně osvojených západoevropských jazyků, především němčiny a angličtiny. Jde o chyby, které se týkají nejen roviny lexikální, ale též fonetické a syntaktické. Otázkou akcentologie se zabývala G. Morozovová (PdF MU Brno). Ve svém vystoupení *К вопросу о причинах изменения и колебания ударения* popsala příčiny chyb v přízvuku, jichž se dopouštějí studenti ruštiny v českém prostředí.

Následovaly referáty z oblasti didaktiky ruského jazyka. Jako první byl přednesen referát představitelky hostitelského pracoviště J. Krystýnkové *К проблематике начального обучения иностранным языкам*. Zdůraznila v něm důležité momenty při počáteční etapě studia ruštiny a cizích jazyků vůbec. H. Žofková (PdF UK Praha) v příspěvku *Профессионализм как základ моделирования и качества содержания преподавания учителей РЯ* vysvětlila přítomným termín „profesiogram“ a rozvedla obsah jednotlivých složek, které tento termín zahrnuje. O zkušenostech z vyučování žáků s vývojovými poruchami se podělila R. Grenarová (PdF MU Brno) ve svém vystoupení *Работа с детьми с специфическими developmentalными нарушениями в обучении иностранным языкам*. L. Tahovská (Centrum pro maturitní zkoušky, Praha) přiblížila přítomným obsah tzv. státních maturitních zkoušek, které mají být jednotně do všech typů středních škol zavedeny v roce 2004. Obsah maturitní zkoušky z ruského jazyka představila v referátě *Указательные задания к тесту по русскому языку*.

Blok referátů z oblasti literárněvědné byl zahájen vystoupením J. Vorla (FF OU Ostrava) *Литературное творчество как эстетический процесс*. Ve svých úvahách vyšel z povídek

N. V. Gogola a J. Zeyera. V. Popov (Pdf MU Brno) v referátě *Временное и национальное в русской рок-поэзии. Приметы жизни* představil přítomným tento typ ruské poezie. K dějinám ruského myšlení se vztahovalo pojednání S. Koryžánkové (Pdf MU Brno) *Гностическая основа философской мысли и поэтического творчества В. С. Соловьёва*.

Po každém předneseném referátu následovala diskuse. Celkově lze průběh pracovního semináře považovat za užitečnou akci, na níž si účastníci vyměnili své zkušenosti. Jednotlivá vystoupení mohou být přínosem pro další zkvalitňování výuky ruskému jazyku a literatuře.

Aleš Brandner

Rusistická konference v Hradci Králové

Dne 11. května 2001 uspořádalo oddělení ruského jazyka a literatury při katedře slavistiky Pedagogické fakulty královéhradecké univerzity jednodenní pracovní seminář věnovaný problematice výběru učiva při vyučování ruštině na českých školách, otázkám jeho prezentace a nácviu v učebnicích (učebních pomůckách) a při vlastním vyučovacím procesu. Zasedání se konalo u příležitosti 70. narozenin našeho významného představitele v oblasti lingvodidaktiky, profesora Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze PhDr. Stanislava Jelínka, CSc. (*19.5.1931), jehož celoživotní odborná činnost jej proslavila nejen u nás, ale i za hranicemi naší vlasti. Pracovní seminář zahájila vedoucí oddělení RJaL PhDr. Jana Ruferová. Přivítala shromážděné a seznámila je s celodenním programem.

S úvodním referátem vystoupil představitel pořadajícího pracoviště R. Purn. Ve svém příspěvku se pokusil zhodnotit jubilatův přínos do didaktiky vyučování cizím jazykům, zejména ruštině. V rámci svého odborného zaměření na lingvodidaktiku obecně se jubilant podrobněji věnoval otázkám vyučování gramatické na našich školách, dále potom problematice sestavování učebnic a koncepci lingvodidaktické přípravy učitelů cizích jazyků. Jubilant se zasloužil o přípravu celé generace učitelů ruštiny, je dosud školitelem v oboru didaktiky ruského jazyka.

Po úvodním referátu pozdravila účastníky zasedání proděkanka fakulty doc. PhDr. J. Bartůňková, CSc. V krátkém proslovu vyzdvihla jubilatovu zásluhou celoživotní práci, zejména jeho talent spojovat teorii s praxí, umění oslovit i příbuzné obory (např. bohemistiku) a v neposlední řadě proslavit svůj obor i za hranicemi naší republiky (mj. vydáním třídílné učebnice ruštiny *Padysa*). Na konci svého pozdravného projevu popřála oslavenci hodně zdraví a pracovního elánu do další činnosti a jako představitelka vedení fakulty mu předala pamětní medaili J. A. Komenského.

Následovalo vystoupení jubilanta S. Jelínka (Praha). Ve svém obsázném příspěvku se zaměřil na problematiku výběru lexikálního a gramatického učiva ve školních učebnicích ruštiny. Uvedl, že gramatika a slovní zásoba jsou složky vzájemně závislé, které se prolínají. Většina učebnic nerespektuje hledisko, aby lexikální a gra-